

КОЛИ УКРАЇНА ЗРОЗУМІЄ СВОЮ ПЛАНЕТАРНУ МІСІЮ?

*Антонець С.С., Герой Соціалістичної Праці,
Герой України, засновник ПП «Агроекологія»
Шишацького району Полтавської області*

*Писаренко В.М., доктор сільськогосподарських наук,
професор, Заслужений діяч науки і техніки України,
ректор Полтавської державної аграрної академії*

Українці – нація хліборобів. Тому культура землеробства в Україні завжди була в пошані. «Земля-матінка», «земля-годувальниця» – суто українські вислови, народжені споконвічно шанобливим ставленням нашого народу до землі. Розкопки археологів, історичні матеріали про трудову діяльність селян ще з дохристиянського періоду, з часів язичества, досягнення українців, які проживають компактно в інших країнах, досвід патріархів землеробства підтверджують дану істину.

Історично українці набагато раніше, ніж інші нації, звернули увагу на доцільність ведення землеробства на органічній основі. Відомо, що вже в позаминулому столітті селяни Полтавщини використовували мілкий обробіток ґрунту, який і є одним із головних елементів органічного землеробства.

Нині лідери нації шукають шляхи подальшого розвитку держави, формують національну ідею. Не будемо брати на себе місію визначити пріоритети нації, а лише зазначимо, що, наприклад, поле, засіяне пшеницею озимою, за сприятливих погодних умов, дотримання технології та гідних закупівельних цін може забезпечити трьох-п'ятикратний прибуток. У якій іншій галузі таке можливе?.. Практично це означає, що максимум фінансів слід пропускати через землеробство – максимальна віддача затрат проходить тут – і тільки тут.

Україна, з огляду на її ґрунтово-кліматичні умови, географічне розташування в центрі Європи та давні аграрні традиції, має значний потенціал для виробництва сільськогосподарської продукції й, зокрема, продукції, отриманої на базі органічного землеробства.

Час від часу людство захоплюється великими ідеями. Такою ідеєю нині є органічне зем-

леробство, і час вимагає впровадження його в життя. Настає час нового агрономічного мислення з екологічними пріоритетами, час існування людства в симбіозі з Природою, час землеробства, яке не заперечує інтенсифікації галузі, а передбачає повну узгодженість її з законами Природи.

Отримана без застосування агрохімікатів продукція рослинництва й тваринництва – це чисте довкілля, родючі ґрунти, здоров'я наше і наших дітей. Хіба збереження здоров'я свого народу не гідне бути національною ідеєю? Мати здорову націю в Україні вдасться лише за умови якісного, екологічно безпечного й здорового харчування. Вирощенню сировини саме для такого харчування і відповідають технології органічного землеробства.

Найближчими роками на полицях наших магазинів повинні з'явитися сертифіковані органічні продукти, що будуть відповідати як смакам українських споживачів, так і стандартам Європейського союзу. Такої продукції потребує і внутрішній, і світовий ринки.

Для вирішення глобальних проблем світового ринку потребує активного залучення аграрного потенціалу України. Наша держава швидко інтегрується в світову економіку і має потенціал стрімкого нарощування експорту екологічно безпечної сільськогосподарської продукції, що має нижчу собівартість, ніж у європейських країнах, де через низьку природну родючість ґрунтів перехід на органічне землеробство супроводжується значним підвищенням затрат для отримання кінцевого продукту. Оригінальне землеробство дає змогу вирощувати якісну продукцію з меншими затратами, ніж за інтенсивного землеробства, поскільки застосування великих норм мінера-

льних добрив, пестицидів не лише шкідливе з екологічної точки зору – це й дорого економічно. Даний факт уможливило поставити ґрунтозахисне органічне землеробство в основу відродження агропромислового комплексу України, дає можливість подолати не лише екологічну, але й економічну кризи.

Чого ми чекаємо? З кожним роком попит на екологічно безпечні продукти харчування зростає. Зробити перший крок у цьому напрямі часто заважає інертність та упереджена думка щодо можливого зменшення продуктивності сільськогосподарських культур як результату впровадження органічного землеробства. Це відомий факт, але, по-перше, вже відпрацьовані варіанти технологій менш болісного переходу від інтенсивного до органічного землеробства. По-друге (і що вкрай важливо!), для великих аграрних компаній, агрохолдінгів є шлях поетапного переходу на органічне землеробство. При цьому поступово відводиться певна кількість земель для вирощування культур за технологією органічного землеробства. В такому разі можливе тимчасове зниження рентабельності перебивається продукцією з інших площ. Проте на кінцевому етапі виграють всі – компанія, нація, держава.

Багаторічний успішний досвід великого аграрного господарства підтверджує раціональність застосування органічного землеробства. Маємо на увазі ПП «Агрокологія» Шишацького району Полтавської області. Тут уже понад тридцять років не застосовують агрохімікати при вирощуванні сільськогосподарських культур. На восьми тисячах гектарів оздоровленої ріллі щорічно виробляють 900 тонн екологічно безпечного м'яса, понад 9 тисяч тонн молока, а також продукцію рослинництва.

Родючість ґрунту підтримується за рахунок високої культури землеробства, мілкої обробки ґрунту, внесення достатньої кількості гною та використання сидеральних культур в якості органічних добрив (норма внесення органічних добрив становить 24–26 т/га). Це забезпечує накопичення у верхньому шарі ґрунту максимальної кількості органічної речовини; запобігає знищенню мікроканалів, утворених корінням рослин і ґрунтовою біотою; зберігає капілярність ґрунту; накопичує вологу;

підвищує мікробіологічну активність ґрунту; зменшує загрозу утворення кірки.

Виробничою філософією органічного землеробства є першочергова турбота про землю, створення оптимальних умов життєдіяльності ґрунтової біоти, відтворення природної родючості ґрунту, що й забезпечує отримання високих урожаїв сільськогосподарських культур.

Система органічного землеробства стимулює розвиток тваринництва, оскільки для її успішного функціонування потрібна значна кількість органічних добрив. Для створення повноцінної кормової бази у структурі посівних площ повинна відводитися значна частина угідь під трави й кормові культури, які, в свою чергу, стабілізують склад і структуру ґрунту. Тому вважається, що органічне землеробство може бути найбільш ефективним у господарствах із розвинутим тваринництвом.

У свою чергу, розвинуте тваринництво – шлях до збільшення робочих місць на селі, а це – соціальна складова села, основа його відродження. Економічно міцні аграрні господарства із гармонійно розвинутими галузями виробництва створюють сприятливі умови для екологічно безпечного розвитку сільських територій, соціальної сфери села та поліпшення добробуту селян. Це – державна програма. І вирішити її іншим способом не можливо.

У ПП «Агрокологія» за рахунок впровадження органічної системи землеробства успішно реалізуються господарські, економічні, соціальні та інші завдання. Це особлива система ведення сільськогосподарського виробництва, що базується на принципах повної узгодженості інтенсифікації галузі із законами Природи.

Наведемо декілька цифр, що підтверджують достовірність викладених аргументів. За останні три роки урожайність зернових культур у господарстві становила 52 ц/га, рентабельність рослинництва – 36–42 %.

Молочне стадо налічує 1880 дійних корів. Надій на корову – 5500 л молока за лактацію. Рентабельність молока за останні три роки становила близько 51 %, а яловичини – 48,3 %. Рентабельність галузі скотарства – 52 %.

Значно зміцнився фінансово-економічний стан господарства: річний обіг коштів у 2010

році досяг майже 60 млн. гривень, що дало змогу значно поліпшити соціальну інфраструктуру сіл.

Таким чином, органічне землеробство створює базу для ефективного господарювання, забезпечує сталий розвиток сільських територій, зміцнює економіку держави, піднімає імідж українців як нації, яка ще з часів язичества несла культуру землеробства народам планети.

Чому ж впровадження у виробництво органічного землеробства йде неприпустимо повільними темпами, хоча попит на органічні продукти невпинно зростає. Таких причин достатньо. Серед них: обмеженість інформації про методи й технології органічного землеробства та користь екологічно безпечних продуктів для здоров'я людини; впровадження органічного землеробства передбачає тривалий термін конверсії (3–4 роки), тоді як використання агрохімікатів дає віддачу протягом одного сезону.

І все ж, на нашу думку, основною причиною є відсутність відповідної законодавчої та нормативної бази, передусім, закону про органічне землеробство й сертифікацію органічної продукції, узгодженого з європейськими вимогами щодо якості сільськогосподарської продукції.

Прийняття такого закону сприятиме вирішенню інших питань, пов'язаних із даною проблемою, а саме: створення відповідної інфраструктури; забезпечення виходу на зовнішні ринки; проведення маркетингових досліджень; забезпечення фінансової підтримки з боку держави в період конверсії та надання пільг або субсидій виробникам органічної продукції; створення дійового механізму страхування ризиків, інформаційного забезпечення, екологічної освіти населення та консуль-

таційної підтримки виробників.

В Україні вже створені перші науково-виробничі центри цього напрямку. Це – Придніпровський центр природного землеробства ім. Миколи Руденка та Центр органічного землеробства «Полтава-органік», місія й мета яких спрямована на вирішення наукових і практичних проблем органічного землеробства.

Насамкінець наведемо наступне: згідно з Програмою розвитку сільського господарства України, до 2015 року планується довести площі під органічним землеробством до 10 % від орних земель країни. Але цього замало. Третина площ могла б забезпечити вагоме вирішення завдань, поставлених Президентом і урядом, а саме: ріст престижу держави в аграрному секторі; вагомі кроки по відродженню агропромислового комплексу України; збільшення ринку екологічно безпечних продуктів харчування населення та сировини для харчової промисловості; зростання експорту сільськогосподарської продукції; збереження і природне відтворення родючості наших земель; створення сприятливих умов для еколого-безпечного розвитку сільських територій і соціальної сфери села, поліпшення добробуту селян; гармонійне поєднання екології з економікою, що відповідає концепції екологічної політики України.

Вирішити всі ці проблеми посилено нинішньому поколінню українців. Є досвід, є наукові розробки – потрібно бажання й рішучі дії лідерів нації. Широке застосування органічного землеробства, виробництво на його основі екологічно безпечної продукції, збереження й примноження родючості українських чорноземів повинно бути поставлено в ранг державної програми. І тоді виграють всі: держава, нація, нинішнє і майбутнє покоління українців.